

ROZPRÁVANIE O TOM, AKO

SLOVENSKO

PRICHÝLILO SLUŠOVICE

JOZEF SEDLÁK

Nad slušovickým družstvom a jeho predsedom Františkom Čubom sa ešte pred novembrom 1989 vznášal oblak najrozličnejších mýtov a legiend. Pád režimu ich neodvial, naopak objavili sa nové fantastické „slušopríbehy“. Nech už sú akékoľvek, jedno je nepochybné – pár kilometrov od Zlína vyrástol v priebehu uplynulých troch desaťročí pod vedením docenta Čubu, syna osemhektárového roľníka, moderný agrokombinát s objemom produkcie v poslednom totalitnom roku za vyše šesť miliárd korún. Vlastne ani toto tvrdenie nie je celkom pravdivé, pretože bývalý Družstevný agrokombinát Slušovice už neexistuje. Jeho miesto zaujal DAK MOVA sídliači v Bratislave. Agrobaťa, ako Čubu prezývajú jedni s nádychom irónie a druhí s dobromyseľným poukazom na využívanie niektorých metód jeho úspešného predchodcu, rozbil hlavný stan podniku na Slovensku.

Keď v auguste 1990 po známom prejave prezidenta republiky o temných slušovických žilkách František Čuba odstúpil, mnohí si mysleli, že s podnikom, ktorý v čase rozkvetu poskytoval obživu siedmim tisíciam ľudí, je amen. Na sklonku roka mal však už zrejme Čuba dosť pobytu v ústraní (aj keď si ho neskôr nevedel vynachváliť) a dal sa aj pod tlakom 4000 verných prívržencov do obnovy životného diela. Na troskách starého DAK vybudoval nový agrokombinát s názvom MOVA symbolizujúcim moravské korene družstva. Po decembrovej registrácii v Brne však nastali neobyčajné peripetie. Krajský súd odmietol registráciu uznať. Po viacnásobných márných pokusoch zaregistrovať družstvo v Brne, napokon vlni našla MOVA útočisko na Slovensku.

DRUŽSTVO NIE JE SLUŽKOU IDEOLÓGIE

Dnes s odstupom času je celkom zrejmé, že tak ako nevyhovoval podnik minulému režimu, nebol po chuti ani novým mocným, predovšetkým českému ministrom poľnohospodárstva a výživy B. Kubátovi. Pre starých mocipánov boli Slušovice príliš kapitalistické, pre nových zasa symbolizovali vlajkovú loď poľnohospodárskeho družstevníctva, ktoré bolo stabilizujúcim prvkom národného hospodárstva. A keďže spoľahlivo, aj keď značne deformované, krmilo Slovákov a Čechov v období tzv. reálsocializmu, pre mnohých družstevníctvo páchlo príliš socializmom... Dobré však vieme, že družstvá u nás pred poldruha storočím propagoval už Samuel Jurkovič. A práve Jurkovičovi potomkovia bez obáv zaregistrovali v Bratislave Čubom vedený podnik. Len čo sa tak stalo, v českej tlači sa objavili správy, že český rozpočet príde o pol miliardy korún, ktoré doň odvádzali Slušovice, čoby moravský podnik...

Na česko-slovenské pomery nevidaná výkonnosť družstva nepramenila vyložene z poľnohospodárskej činnosti. V podmienkach Valašska však boli šesťtonové úrody pšenice a kukurice z hektára či vyše šesťtisícilitrová dojnosť na kravu maximom. Viac v rastlinnej výrobe nedovoľoval prirodzený strop úrodnosti. Gró príjmov podniku napokon ani netvorila poľnohospodárska výroba, ale na ňu nadväzujúca potravinárska, predovšetkým mliekárenská výroba a produkcia nealkonápojov, agrochémia zameriavajúca sa na nedostatkové pesticídy, špecializované biologické služby – predaj semena býkov holštýnskofrízskeho dobytku importovaných z Kanady a v posledných rokoch elektronika. Agrokombinát o výmere 6 000 hektárov vytváral zásluhou tejto priemyselnej

2

3

4

5

6

nadstavby, ktorej súčasťou bola obchodná sieť a čulý zahraničný obchod, mnohomiliónový obrat, ktorým sa nemohli pochváliť ani niektoré priemyselné mamuty. Čuba stiahol po roku 1969 mnohých intelektuálov, ktorých z tých či oných dôvodov prenasledoval režim a poskytol im priestor pre maximálnu sebarealizáciu. Slušovice boli podnikom atypickým, využívajúcim do krajnosti možnosti vymedzené pre podnikanie zákonom. Mali závistlivcov v minulosti a majú ich aj dnes. Napokon, úspech vždy sprevádza závisť, tobôž keď firma evidentne vybočuje z radu.

MORAVA PREDSA ÚSTI DO DUNAJA

Dnes teda pýcha moravského družstevníctva sídli v nenápadnej vile v tichej uličke bratislavského Prievozu. František Čuba, ktorému nikdy nevoňala politika, a najmä po novembri 1989 od nej priam bočí, zdôvodňuje presun firmy na Slovensko predovšetkým ekonomickými pohnútkami. Ako mi povedal v prvý deň otvorenia bratislavskej centrály DAK MOVA, nešlo o účelové riešenie.

„My sme už v minulosti hľadali nejaké významné napojenie sa na väčšie odbytové teritórium. Uvažovali sme o Brne, ako stredisku leteckej nákladnej dopravy. Slušovice, ktoré dosiahli v minulosti ročnú produkciu za 6,5 miliardy korún, potrebovali pre ďalší rozvoj väčšiu manévrovaciu základňu, ktorá práve v Bratislave je.“ A po krátkej odmlke dodal: „Nejde o nič zvláštneho. Do Česko-Slovenska budú predsa vstupovať mnohé zahraničné podniky, neviem prečo by mal vstup moravského podniku na slovenskú pôdu byť dajakou významnou udalosťou, keď sem budú vstupovať nemecké alebo americké firmy.“

Netrvalo ani týždeň a po zaregistrovaní družstva na Slovensku sa objavili na materských firmách v Slušoviciach veľkorozmerné bielomodré tabule hlásajúce príslušnosť k DAK MOVA Bratislava. Ba dokonca aj futbalový oddiel, ktorý hral v I. českej národnej lige vystupoval pod hlavičkou FC DAK MOVA Bratislava, pod rovnakým názvom jazdí na českých cestách i v zahraničí špičkový cyklistický oddiel. Slušovice sa stali Bratislavou. Aká bola reakcia radových slušovických družstevníkov na zmenu názvu podniku. Necítili sa byť zaskočení? Odpovedá Františka Čuba bola viac ako jednoznačná: „Všetci členovia DAK MOVA Bratislava prijali rozhodnutie o presídlení firmy do Bratislavy s veľkým zadosťučinením.“

ZBOHOM NEISTOTE

To, že docent Čuba hľadal a našiel

s MOVOU ekonomický azyl na Slovensku, má najmä pragmatické dôvody. Zrejme každý z podnikateľov by podobne ako on dal zbohom prostrediu, ktoré ho pripraví o obchod v hodnote jednej miliardy dolárov. DAK MOVA dostala svojho času takúto ponuku od skupiny austrálskych byznizmanov. Transakcia sa však neuskutočnila len preto, lebo Krajský súd v Brne sústavne odďaloval registráciu MOVY až ju napokon odmietol. Austrálčania jednoducho nemali čas vyčkávať a pobrali sa „o dom ďalej“. DAK MOVA nemohol zostať bezprízorným podnikom, s takým predsas nebude nik rokovať, môže stokrát stáť na jeho čele podnikateľ uznávaný aj v zahraničí. A Čuba takýmto podnikateľom je, o čom svedčí už druhý raz udelená prestížna cena z Talianska Premio i migliori dell'anno (Najlepší roku).

DAK MOVA má teda sídlo v Bratislave, ktorá mu hore prúdom po Dunaji otvára lacnú cestu do Rakúska a celej západnej Európy a dole prúdom na Balkán a do bývalého Sovietskeho zväzu. Voda ako najlacnejší transport slušovického kormidelníka už dlhšie fascinuje. Čuba si všimol, že 60 percent všetkých veľkých amerických firiem sa presťahovalo k vodným tepnám. Prečo asi? Americkí podnikatelia k nim nepodíšli kvôli „temnožilkovým“ či registračným problémom, ale len preto, že voda zlacňuje obchod. Takže, Čuba presťahovaním do Bratislavy jednou ranou zabil dve muchy.

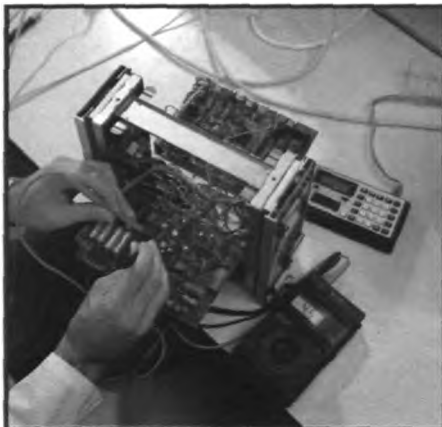
Privatizácia podnikov a družstiev je u nás v podstate stále v plienkach a tak si mnohé podniky volajú na pomoc odborných konzultantov a poradenskú firmu zo zahraničia. Čuba na takýchto poradcov peniaze nemá, ale má dosť vlastného rozumu. V Slušoviciach sprivatizovali prakticky všetky obslužné činnosti. Začali dopravou, v ktorej sa z 270 vodičov 200 stalo súkromníkmi. Ako sa im darí? Sú takí, ktorí dnes vlastnia aj desať vozidiel a zamestnávajú bývalých kolegov. A sú aj takí, ktorí skrachovali. Kapitalizmus pozná len výhru alebo prehru. Čuba, ktorý premenil bývalé družstvo na zoskupenie družstevných podnikov, spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a súkromníkov, pravdaže vie, že našinec nemá za sebou nijakú podnikateľskú skúsenosť. Nerozdáva profesorsky rozumy, ale naopak konkrétne pomáha. S týmto cieľom funguje v Slušoviciach s. r. o. Agrocomp. Každý, kto chce súkromne podnikáť, môže pre začiatok spolupracovať s touto firmou. Zostáva mu 90 percent zisku, 10 percent si ponecháva Agrocomp. Za to, že učil začiatočníka podnikáť, pomáhal mu zabezpečiť dodávky surovín, odbyt produkcie na zahraničných trhoch, viesť evidenciu. Akonáhle dotyčný podnikateľ dosiahol objem zisku vyšší ako tri milióny korún,

Agrocomp mu vybavil založenie vlastnej s.r.o. a „odstrihol“ ho od seba. Tak sa vytvorili podmienky na prudký rozvoj súkromného podnikania. Dnes v Slušoviciach a okolí podniká 1 200 súkromníkov.

BRÁNA K RUSKÝM TRHOM

Čuba začína defacto od začiatku. Ved z pôvodného DAK Slušovice odišlo 400 pracovníkov vnútorného a zahraničného obchodu. Zostalo mu len 5(!) obchodníkov profesionálov. Takže MOVA nie je zabehnutý podnik, ale loď s mužstvom, ktoré prežilo a zrejme ešte prežije nejednu búrku.

„Snažíme sa odpútať od problémov

7

8

česko-slovenskej ekonomiky tým, že sa usilujeme stoj čo stoj rozvinúť spoluprácu so zahraničím. Nie je to ľahké, pretože po útokoch na náš podnik v roku 1990 sme si museli vychovať nových obchodníkov. Vybrali sme ich z výroby, z technicko-hospodárskych pracovníkov. Začali sme ich trénovať a vytvárať podmienky pre nové rozvinutie obchodu. Možno povedať, že tento zámer sa podaril – máme solídnu spoluprácu so zahraničím.“

Pravda, hlavný stan DAK MOVA je v Bratislave. Slovákov preto zaujíma, či sa presunie na Slovensko ťažisko podnikateľskej činnosti DAK MOVA Bratislava. Čuba, o ktorom ide chýr, že ak už raz prejde križovatkou, nikdy viac sa nevra-

cia, tvrdí, že „značná časť nových rozvojových programov nájde umiestnenie práve na Slovensku, len jeden bude v Slušoviciach. Zaujímá nás predovšetkým juh a východ Slovenska, ktorý je bránou k nedozrým ruským trhom. Základom všetkých ekonomických aktivít je fungovanie našej moravsko-slovenskej banky. Usilujeme sa skoncetrovať prostriedky na desať rozvojových programov orientovaných na finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a rozvoj podporných odvetví. Do zahraničia – Kanady a USA posielame našich odborníkov, ktorí sledujú, čo je v súčasnosti pokrokové a zároveň nadväzujú kontakty s firmami, vyrábajúcimi technologické zariadenia. Taktó hľadáme, čo by sa mohlo do Česko-Slovenska dovážať. Technologické zariadenia chceme ponúkať aj iným podnikom, ktorým by ich naše leasingové firmy pomohli financovať.“

Čuba nezaprie v sebe hrdého Moravana. Predovšetkým je však moderným podnikateľom, ktorého na Slovensku možbyť zvláštnou zhodou okolností priťahla nielen jeho strategická poloha, ale aj celkovo pre obchodníkov pokojnejšia atmosféra. MOVA sa hlási k Slovensku a aktívnou exportnou politikou dáva o ňom vedieť svetu. Pre viaceré slovenské podniky je príkladom toho, ako húževnato a dravo, pritom s dôvtipom treba dokazovať svoje právo na život.

Vlani na jar navštívil Čubu istý nemecký obchodník. Nevedel pochopiť, prečo sa podnikateľ jeho kvalít neosamostatnil. Odpoveďou mu bola zodpovednosť za vyše 4 000 ľudí, ktorí sa rozhodli obnoviť DAK. Osobne si myslím, že aj snaha dokázať, že družstevný podnikateľský komplex, ktorý začal tvoriť v čase pseudosocialistickej éry, má šance obstáť v otvorenej európskej konkurencii.

SNÍMKY JÁN REGÁL

1. Administratívna budova DAK Slušovice

2. Výroba nealko nápojov Pepsicola TIŠNOV

3. Výroba jogurtov

4. Výroba muštu

5. Transfér – transplantácia embrií

6. Zber kukurice na siláž

7. Mikroelektronika

8. BIO-prevádzka Hrobice